

รูปแบบการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

Development Model of participation of network partners Health Action Plan Nong Hang Subdistrict Health Promoting Hospital, Kuchinarai District Kalasin Province

(Received: December 26,2022 ; Revised: December 30,2022 ; Accepted: December 31,2022)

ชิงชัย อัฐนาค¹

Chingchai Atthanak¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเข้าใจในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ และศึกษารูปแบบการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 90 คน เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent Samples t – test F-test ด้วยเทคนิค Repeated Measurement และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง ก่อน หลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพและหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ 1 เดือน โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่หลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ 1 เดือน มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า

คำสำคัญ : แผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

ABSTRACT

This research was action research aimed to study comprehensive of Health Action Plan and studied Development Model of participation of network partners Health Action Plan Nong Hang Subdistrict Health Promoting Hospital, Kuchinarai District Kalasin Province. Sample size were 90 Network partners in Nong Hang Subdistrict, Kuchinarai District Kalasin Province. Data were collected by questionnaire and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, Independent Samples t – test, dependent Samples t – test, F-test using Repeated Measurement techniques and content analysis.

The results of the study revealed that the understanding of the health action plan of network partners in Nong Hang Subdistrict, Kuchinarai District Kalasin Province during, before, after the workshop on developing a health action plan and after the workshop on developing a one-month health action plan overall and each aspect. There was a statistically significant difference at the .05 level, where the average score was higher after the 1-month health action plan development workshop.

Keywords : health action plan , Participation of network partners

¹โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองห้าง

บทนำ

ปัจจุบันระบบสุขภาพไทยกำลังเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายจากระดับด้าน อาทิ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง การเชื่อมต่อการค้าการลงทุนทั่วโลก ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้มีภาระโรคเพิ่มขึ้นจากทั้งโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและโรคติดต่อจากเชื้ออุบัติใหม่ ส่งผลให้ประชาชนมีความคาดหวังต่อคุณภาพของระบบบริการมากขึ้น ขณะที่งบประมาณภาครัฐเริ่มมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของระบบสุขภาพ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของระบบสุขภาพ ประกอบไปด้วย การให้บริการ บุคลากร ระบบสารสนเทศด้านสุขภาพ ยาและเวชภัณฑ์ ระบบการคลังด้านสุขภาพ และภาวะผู้นำและธรรมาภิบาล ระบบสุขภาพที่ดีจะส่งมอบงานบริการสุขภาพตามความจำเป็นของประชาชน¹

ระบบสุขภาพที่สมบูรณ์ มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง แวดล้อมด้วยกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริม พัฒนา และธำรงสุขภาพของประชาชน กิจกรรมเหล่านี้ประกอบกันขึ้นเป็นระบบสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยระบบบริการที่ส่งเสริม ป้องกัน รักษา พัฒนาสุขภาพอย่างมีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน ครอบคลุมสิทธิประโยชน์ทางการแพทย์และสาธารณสุข ให้มีความสำคัญต่อการสร้างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิที่เข้มแข็ง มีระบบสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพจากหน่วยบริการที่อยู่สูงขึ้นไป ระบบผู้ให้บริการ หรือกำลังคนเพียงพอ มีความรู้ มีสัดส่วนของความชำนาญที่เหมาะสม ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม ระบบผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ ที่มีมาตรฐาน คุณภาพ ความปลอดภัย มีระบบการขนส่งที่ดี มีข้อบ่งชี้ในการใช้ ระบบการเงินการคลัง ระบบประกันสุขภาพที่ครอบคลุม ลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐและส่วนบุคคล ผ่านการระดมเงินทุน จัดสรร และบริหารงบประมาณที่เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ ระบบสารสนเทศ ความพร้อม และการแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา แนวโน้ม

ความต้องการทางการแพทย์และสาธารณสุข และการบรรลุตัวชี้วัดในการจัดบริการที่มีคุณภาพ ทั้งถึง เป็นธรรม และระบบอภีบาล ซึ่งเป็นการกำกับดูแลให้องค์กรสุขภาพดำเนินการกิจอย่างเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ที่มุ่งแก้ปัญหาสาธารณสุขในปัจจุบัน และคาดการณ์ปัญหาในอนาคต²

แผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในรูปแบบของการบริหารกลยุทธ์ เป็นการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติโดยอาศัยแผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือสำหรับใช้เป็นแนวปฏิบัติ ให้เป็นไปอย่างสอดคล้องประสานกันทั้งในแง่ทิศทางและจังหวะเวลา โดยเป็นการรวบรวมแผนปฏิบัติงานของแต่ละแผนงานในทุกระดับของเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ ภายใต้กรอบนโยบายระดับชาติ กระทรวง จังหวัด และปัญหาของพื้นที่³ เพื่อใช้เป็นกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานตามกิจกรรม และมีกระบวนการในการติดตามประเมินผลงานให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ที่กำหนด เป็นเครื่องมือประสานแผนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานในระดับพื้นที่ และส่วนราชการอื่น เพื่อให้ผลการดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพ ดังความปรากฏตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการให้องค์กรภาครัฐนำแนวคิดการบริหารกลยุทธ์มาใช้ เพื่อให้มีการกำหนดทิศทาง และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์^{4,5} โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในการกำหนดปัญหาความต้องการในการขับเคลื่อนดำเนินงานด้านสุขภาพของชุมชนอย่างแท้จริง⁶

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา รูปแบบการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัด เพื่อกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ เพื่อขับเคลื่อนระบบ

สุขภาพของตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้มีการดำเนินงานด้านสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อบริบทของพื้นที่ และสถานการณ์ด้านสุขภาพที่เปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาผลของรูปแบบการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

รูปแบบงานวิจัย

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)⁷ มีระยะเวลาการศึกษา ระหว่างเดือน กันยายน 2565 ถึง เดือน พฤศจิกายน 2565

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนตัวแทน อปท. อาสาสมัครสาธารณสุข และภาคีเครือข่ายอื่น

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 90 คน จาก 9 หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนตัวแทน จำนวน 3 คน อปท. จำนวน 2 คน

อาสาสมัครสาธารณสุขจำนวน 3 คน และภาคีเครือข่ายอื่น จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ การเตรียมวิทยากรกระบวนการ การเตรียมชุมชนในการจัดทำแผนชุมชน การประเมินศักยภาพของชุมชน การกำหนดวิสัยทัศน์ แนวทางและจุดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชน การกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชน การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาชุมชน และการจัดเวทีประชาพิจารณ์แผนชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแบบ Rating scale 5 ระดับ⁸ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับความคิดเห็นท่านมากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับความคิดเห็นท่านมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับความคิดเห็นท่านปานกลาง

น้อย หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับความคิดเห็นท่านน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับความคิดเห็นท่านน้อยที่สุด

มีเกณฑ์ในการแปลผลคะแนน ดังนี้⁹

คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย

1.00 - 1.80 น้อยที่สุด

การตรวจคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการตรวจสอบเพื่อทดสอบความตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจและแก้ไข 3 ท่าน (IOC) แล้วปรับแก้ข้อที่ใช้คำผิดและข้อที่ไม่เหมาะสม ทั้งในด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีเนื้อหาและข้อความที่ชัดเจน นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จและแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองคุณภาพของเครื่องมือ (Try Out) โดยการนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจในการทำแบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach method) เท่ากับ .878

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูล ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนตัวแทน อปท. อาสาสมัครสาธารณสุข และภาคีเครือข่ายอื่น
2. วิเคราะห์ ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. กำหนดรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ การเตรียมวิทยากร กระบวนการ การเตรียมชุมชนในการจัดทำแผนชุมชน การประเมินศักยภาพของชุมชน การกำหนดวิสัยทัศน์ แนวทางและจุดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชน การกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชน การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาชุมชน และการจัดเวทีประชาพิจารณ์แผนชุมชน
4. ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วม

ของภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ การเตรียมวิทยากร กระบวนการ การเตรียมชุมชนในการจัดทำแผนชุมชน การประเมินศักยภาพของชุมชน การกำหนดวิสัยทัศน์ แนวทางและจุดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชน การกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชน การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาชุมชน และการจัดเวทีประชาพิจารณ์แผนชุมชน

5. เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนตัวแทน อปท. อาสาสมัครสาธารณสุข และภาคีเครือข่ายอื่น หลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ และหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ 1 เดือน

6. สรุปผลการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้นำมาประมวลผลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณ โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ได้แก่ เปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยใช้ Dependent t - test เปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อน หลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ และหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนา

แผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ 1 เดือน โดยใช้ F – test
ด้วยเทคนิค Repeated measurement

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การ
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่มีความเสี่ยงหรือ
ผลกระทบใดๆต่อผู้เข้าร่วมวิจัยและข้อความใน
แบบสอบถามไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบใดๆและ
ตลอดเวลาที่ร่วมกิจกรรมผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วม
วิจัยได้แสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่
ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถติดต่อผู้วิจัยได้ตลอด 24 ชั่วโมง
ทั้งนี้การวิจัยเป็นไปตามรูปแบบที่ของคณะกรรมการ
จริยธรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัย

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้าน
สุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุ
ฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนประชุมเชิง
ปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ
โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง หลัง
ประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการ
ด้านสุขภาพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปาน

กลาง และหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนา
แผนปฏิบัติการด้านสุขภาพและหลังประชุมเชิง
ปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ 1
เดือนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้าน
สุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้างอำเภอกุ
ฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1
การเตรียมวิทยากรกระบวนการ ขั้นตอนที่ 2 เตรียม
ความพร้อมชุมชน ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดเวที
ประชาคมแผนชุมชน ขั้นตอนที่ 4 การกำหนด
แผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาชุมชน และ
ขั้นตอนที่ 5 การจัดเวทีบูรณาการแผนชุมชน

3. ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้าน
สุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุ
ฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังประชุมเชิง
ปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ

3.1 การเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับ
แผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายใน
ตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ระหว่าง ก่อน หลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนา
แผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ

ตาราง 4.3 การเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบล
หนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการ
พัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ (Dependent t - test)

ตัวแปร	ก่อน		หลัง		df	t	p- value	95%CI	
	เฉลี่ย	S.D.	เฉลี่ย	S.D.				lower	upper
วิทยากร	3.15	0.22	3.31	0.24	89	-5.838	.000	-.21445	-.10555
ชุมชน	3.10	0.33	3.31	0.32	89	-5.834	.000	-.28301	-.13921
ศักยภาพ	3.10	0.32	3.29	0.33	89	-5.636	.000	-.24797	-.11870
วิสัยทัศน์	3.11	0.41	3.35	0.40	89	-5.804	.000	-.32216	-.15784
ยุทธศาสตร์	3.14	0.36	3.31	0.37	89	-5.366	.000	-.22331	-.10262
แผนงาน	3.11	0.30	3.32	0.32	89	-5.985	.000	-.27379	-.13732
เวที	3.07	0.39	3.36	0.41	89	-5.712	.000	-.38938	-.18840
รวม	3.10	0.33	3.36	0.41	89	-8.172	.000	-.25784	-.15697

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่หลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า ก่อน (t มีค่าเป็นลบ)

3.2 การเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง ก่อน หลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพและหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ 1 เดือน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง ก่อน หลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพและหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ 1 เดือน

ตัวแปร	Mauchly's W	Approx. Chi-Square	df	p-value	Epsilon		
					Greenhouse-Geisser	Huynh-Feldt	Lower-bound
วิทยากร	.302	105.245	2	.000	.589	.592	.500
ชุมชน	.405	79.585	2	.000	.627	.632	.500
ศักยภาพ	.393	82.211	2	.000	.622	.627	.500
วิสัยทัศน์	.504	60.334	2	.000	.668	.675	.500
ยุทธศาสตร์	.847	14.663	2	.001	.867	.883	.500
แผนงาน	.800	19.598	2	.000	.834	.848	.500
เวที	.631	40.548	2	.000	.730	.739	.500
รวม	.243	124.614	2	.000	.569	.572	.500

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง ก่อน หลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ และหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ 1 เดือน พบว่า โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายใน

ตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงได้จัดทำรูปแบบการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับกระบวนกลุ่ม ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย^{10,11,12} โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมวิทยากรกระบวนกร ขั้นตอนที่ 2 เตรียมความพร้อมชุมชน ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดเวทีประชาคมแผนชุมชน ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาชุมชน และขั้นตอนที่ 5 การจัด

เวทีบูรณาการแผนชุมชน ส่งผลให้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้างอำเภอภูผารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง ก่อน หลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพและหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ 1 เดือนโดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่หลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ 1 เดือน มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า และหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพและหลังประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ 1 เดือนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกันกับการศึกษาของประภาส อนันตา และ เสฐียรพงษ์ ศิวินา (2556: 9-18) ศึกษาแบบการนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลแผนเชิงยุทธศาสตร์หน่วยบริการปฐมภูมิอำเภอเกษตรวิสัย พบว่า แบบการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นตอนการวางแผน เป็นขั้นตอนการกำหนดนโยบายให้เป็นรูปธรรมและมีความพร้อมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้ (2) ขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้แก่ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจัดทำโครงการต่างๆ ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผล ผู้มีหน้าที่ปรับปรุงมาตรฐานขององค์กร บุคคลเหล่านี้จะต้องเข้าใจเรื่องแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการอย่างถ่องแท้ เพราะคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานย่อมขึ้นอยู่กับระดับของความรู้ความเข้าใจในแผนการปฏิบัติงาน (3) ขั้นตอนการติดตามประเมินผล ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการประเมินผลโดยประเมินที่ตัวชี้วัดที่เป็นผลลัพธ์องค์กร (Results) และ (4) ขั้นตอนปรับมาตรฐาน เป็นขั้นตอนที่ควรกำหนดให้มีคณะทำงานเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน และการ

ประเมินผลการปฏิบัติราชการของเครือข่ายบริการปฐมภูมิ พบว่า ผลการปฏิบัติราชการโดยรวมอยู่ในระดับดีมากและดี คิดเป็นร้อยละ 85.29 (29 ตัวชี้วัด) หรือระดับคะแนน 4.26 คะแนน และสอดคล้องกับการศึกษาของณิชาภา ยนจอหอ และคณะ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติกับผลการดำเนินงานขององค์กรการพยาบาล ในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติและผลการดำเนินงานขององค์กรการพยาบาล อยู่ในระดับมาก การนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานขององค์กรการพยาบาล ($r=.61$, $p<.01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญเลิศ พิมศักดิ์ และคณะ(2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติของเครือข่ายสุขภาพระดับปฐมภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติของเครือข่ายสุขภาพระดับปฐมภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย หลักการวัตถุประสงค์กระบวนการดำเนินงาน และปัจจัยเอื้อและสนับสนุน ซึ่งกระบวนการดำเนินงานแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน (PDMI model) ได้แก่ (1) การวางแผน (2) การนำกลยุทธ์ ไปปฏิบัติ(3) การควบคุม กำกับติดตาม และประเมินผลและ (4) การปรับปรุง และสะท้อนผล ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.68$, $SD = 0.64$) และ 2) ผลการประเมินตัวชี้วัดรอบ 12 เดือนพบว่า ความสำเร็จของการบริหารยุทธศาสตร์ ระดับคะแนน 4 และ 5 โดยรวม (85.29%) เมื่อพิจารณาเป็นรายยุทธศาสตร์ พบว่า ยุทธศาสตร์บุคลากรเป็นเลิศ และการบริหารเป็นเลิศด้วยหลักธรรมาภิบาล ระดับคะแนน 5 (100.00%) รองลงมา คือ บริการเป็นเลิศ (62.50%) และการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกัน และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ (60.00%)

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

ในการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านสุขภาพ ของภาคีเครือข่ายในตำบลหนองห้อย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรมีการกำหนด ขั้นตอนในการพัฒนาดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมวิทยากรกระบวนการ เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เกิดประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 2 เตรียมความพร้อมชุมชน เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับประชาชน กลุ่มแกนนำชุมชน องค์กรชุมชนในแต่ละชุมชน ให้มีความเข้าใจใน แนวความคิด กระบวนทัศน์ และกระบวนการจัดทำ แผนชุมชน บทบาทความรับผิดชอบของฝ่ายต่างๆ ตลอดจนการสร้างความรู้ความผูกพันและการค้นหาบุคคลที่ อาสาเป็นกลุ่มแกนในการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดเวทีประชาคมแผน ชุมชน เพื่อให้ประชาชนทั้งชุมชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ ได้มาร่วมกันพิจารณา ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการนำไปสู่ การปฏิบัติ รวมทั้งให้ความเห็นชอบ และร่วมมือกัน

ส่งเสริมสนับสนุนแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมใน แผนชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นการร่วมกันกำหนด แผนงาน โครงการ กิจกรรมที่เหมาะสม เป็นไปได้และ สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและกลยุทธ์ที่วางไว้ เพื่อสานต่อ เสริมสร้าง สิ่งที่ชุมชนทำได้ดียอยู่แล้วให้ ดียิ่งขึ้น หรือเพื่อบรรเทาข้อจำกัดและแก้ไขปัญหาใน ด้านต่าง ๆ ของชุมชน

ขั้นตอนที่ 5 การจัดเวทีบูรณาการแผนชุมชน เพื่อให้ชุมชน เทศบาล และหน่วยงานภาครัฐ ได้มา ร่วมกันพิจารณาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของการนำไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งให้ความเห็นชอบ และร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมในแผนชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาผลการดำเนินงานจากแผนชุมชนที่ เกิดขึ้น ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อทราบถึง ประสิทธิภาพของแผนชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. 2010. Monitoring the Building Blocks of Health Systems: A Handbook of Indicators and Their Measurement Strategies. Geneva: WHO Document Production Services.
2. World Health Organization. 2007. Everybody's business: Strengthening health systems to improve health outcomes: WHO's Framework for action. Geneva, WHO, 2007.
3. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2561). กระทรวงสาธารณสุข. แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ.2560-2579) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2. นนทบุรี: กองกองยุทธศาสตร์และแผนงาน.
4. นิชาภา ยนจอหอ, นงลักษณ์ จินตนาติลก และสุจิตรา เหลืองอมรเลิศ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการนำแผน กลยุทธ์ไปปฏิบัติกับผลการดำเนินงานขององค์กรการพยาบาลในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ สังกัดกระทรวง สาธารณสุข. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 12 (2), 127-135.
5. บุญเลิศ พิมพ์ศักดิ์, ปิติ ทั้งไพศาล และเสฐียรพงษ์ ศิวินา. (2562). การพัฒนารูปแบบการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ของเครือข่ายสุขภาพระดับปฐมภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารวิชาการ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. 15 (2), 24-32.
6. Donev, D., Pavlekovic, G. & Kragelj, L. Z. (2007). Health Promotion and Disease Prevention. Germany: Hans Jacobs Publishing Company.
7. Kemis, S., McTaggart, R. (1992). The action research planner. 3rd ed. Geelong Australia: Deakin University Press.

8. บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติส ำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
9. Best, John W.(1981). Research in Education. 4 th ed. New Jersey: Prentice-Hall
10. Lewin, K. Principles of psychology typology. New York: McGraw-Hill, 1936.
11. จุฬารณ โสตะ. (2546). กลยุทธ์การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
12. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2554).การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) กั บ
การบริหารราชการสมัยใหม่. (ระบบออนไลน์)แหล่งที่มา
<http://www.thailocaladmin.go.th/work/km/home/kmstory2.htm>
13. ประภาส อนันตา และ เสฐียรพงษ์ ศิวินา (2555) รูปแบบการนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติและประเมินผล
แผนเชิงยุทธศาสตร์หน่วยบริการปฐมภูมิอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด วารสารสำนักงานป้องกันควบคุม
โรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น 21(1) 9-18